

En tòch — er is een vastheid en een zekerheid op het terrein van het weten.

Er is een wijsheid, die niet bedriegt.

De raadselen zullen niet eeuwig blijven.

God heeft Zich geopenbaard in Christus, in Wien al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn.

De Openbaring móge niet alles verklaren, wijl ze geen wetenschappelijk Handboek is, ze openbaart ons, dat eenmaal het licht zal opgaan boven de duistere wereld van ons beperkte weten.

Als de zonde niet langer het menscheijk denken kan vertroebelen.

Als de ontwikkeling niet meer wordt belemmerd door allerlei gebrek.

De Openbaring wijst ons den weg ook bij het denken en zoeken. Ze vermaant ons, bij het beoefenen der wetenschap de wijsheid te betrachten, welker beginsel de vreeze des Heeren is.

Want dit behoedt voor teleurstelling.

Als de ongeloofige al z'n armoe toont in zijn belijden van niet meer te weten, waarnaar hij zoeken moet, en zijn dwaasheid in het verwerpen der hoogste wijsheid, dan kan de man des geloofs ook in het naspeuren der dingen er van verzekerd zijn, dat zijn werk niet ijdel is.

Zijn zoeken zal eens tot vinden leiden.

En op zijn kennen ten deele volgt een weten.

Daar is een wiskunde, waarin alles logisch is en zeker: loutere waarheid.

A. L. v. H.

UIT MIJN JONGEN TIJD.

Toen het Darwinisme opkwam.

Ter wordingsuur der Schepping was

De gasbol, wentlend om haar as.

De vliedkracht stiet 't gevaart in stukken.

Een wist zich aan den schok te ontrukken;

Bleef hangen in zijn wilde vaart

En liep toen statig voort: 't was de aard.

Toen na miljoen miljoenmaal jaren

Ontsproten dichte perken varen,

Tot over hen een stortvloed kwam,

Die alles gierig met zich nam.

Zoo ging het tien, ja honderd malen;

Ten lest mocht 't aardrijk ademhalen:

Daar kwamen duizend planten; hoe?

Dat doet er bij een feit niet toe.

Beweging kwam zich openbaren,

Schrikdieren kropen uit de varen,

Ja, kikkers tot een legio,

Gevischt uit 's werelds embryo.

De kikkers werden ras tot slangen;

Zij bliezen uit hun bolle wangen

De voog'len. Uit een voegei

Sprong straks een kalfje naar de wei.

Dit kalfje wies; wat zou het geven?

Het schonk een fikschen aap het leven,

En, groeiend naar der ouden wensch

Wierd deze — aanbid het wonder! — mensch.

A. J. HOOGENBIRK.

„Quo Vadis?” ...?...

„Quo Vadis?” ... „Waarheen gaat gij?”

De wereld zou den pas overleden Poolschen schrijver Henryk Sienkiewisz niet kennen, als hij dit boek niet geschreven had.

't Is slechts één van zijn vele werken.

Het is ook niet zijn voornaamste werk.

Als zoodanig zou hij zèlf ongetwijfeld de eereplaats opvragen voor zijn „Trilogie” van geschiedkundige romans uit de 17e eeuw: „Te vuur en te zwaard,” in vier, „De zondvloed” in zes, en nog een derde, 't geheel afsluitend werk, in drie deelen; dertien deelen historische roman-lectuur, die naar 't oordeel van bevoegde beoordeelaars alles overtroffen, wat tot dien tijd toe in de Poolsche taal geschreven was.

Maar al deze werken, al werden ze ook in ettelijke talen overgezet, en al deden ze den schrijver bekend worden alom, waar de Poolsche spraak in ere is, ze bezorgden hem zijn wereldberoemdheid nog niet.

Dat heeft alleen „Quo Vadis” gedaan.

Een van zijn laatste groote werken, in 1895 voor 't eerst verschenen, en in de sinds verlopen jaren in meer dan dertig talen overgezet.

„Quo Vadis,” dat men niet bespreken gaat, omdat ieder het kent.

Dat als boek, als toneelwerk, als film, — dat op alle mogelijke wijzen nog steeds onder de aandacht van het publiek van vijf werelddeelen wordt gebracht.

Het gaat wonderlijk met zulk een wereldveroverend boek.

't Boek zelf is veel beter bekend dan de schrijver.

Negentig procent van ons volk weet tenminste iets van „Quo Vadis,” — 't zal de vraag zijn of tien procent op den naam „Henryk Sienkiewisz,” zoo zonder meer, zou hebben gereageerd.

Mij dunkt, dat is eigenlijk de grootste voldoening, die een schrijver genieten kan, zèlf door 't gewrocht zijner vingers en 't bedenksel van zijn geest zóó te worden overschaduwd, dat men den schrijver niet ziet, omdat zijn boek zoo groot is!

Dat boek laten we nu ditmaal liefst met rust.

Alle aardsche glorie vergaat, maar 't zal lang duren eer boeken zooals „De Negerhut,” „Quo Vadis” en dergelijke geen lezers meer trekken!

Déze opmerking alleen geldt nog het boek, — dat het n.l., al willen we het in geen enkel opzicht in engeren zin 't cachet „Christelijk” geven, toch aan de Christelijke religie zijn grooten opgang te danken heeft.

Laat een éven bekwaam schrijver b.v. de Helleenschheidensche toestanden beschrijven en laat Socrates of Solon of een der andere Grieksche wijzen de groote „attractie” zijn van zijn boek.... 't zal tòch blijven binnen den beperkten kring van hen, die letterkundig genot zoeken of vragen naar historisch koloriet.

Het Christendom, dat in „Quo Vadis” werkelijk niet is de levenskracht en 't zedelijk beginsel der hoofdfiguren, maar dat er toch voor- en achtergrond kleurt, dat heeft dit werk van den genialen schrijver door de wereld heengedragen en heeft door den invloed, dien het toch altijd weer uitoefent zelfs op hen, die buiten alle religie staan, er den weg voor gebaad.

„Quo Vadis?” ... in aardschen zin is dat vaak de vraag geweest van den schrijver, die in Zwitsersche ballingschap stierf, juist in een tijd, dat men zich afvraagt, of het dan nu toe is aan de wedergeboorte van het Poolsche volk, aan de wederherstelling van het Poolsche rijk.

In 't jaar 1846 werd Sienkiewisz te Wola Okszejska, in 't Russisch-Poolsche gouvernement Sedlez geboren. Te Warschau studeerde hij in de wijsbegeerte en trad reeds vroeg als schrijver op.

Zijn eerste werk, waarvan de heugenis tot op dezen dag bewaard bleef, is de humoristische novelle geweest: „Niemand is profeet in zijn vaderland,” die in 1872 verscheen.

't Leek wel, of hij dit persoonlijk ook zoo voelde.

Bovendien zal den vrijheidlievendenden Pool de Russische tyrannie te zwaar geworden zijn. Misschien was ook hij reeds geteekend en zijn bannissement naar Siberië slechts een kwestie van korten tijd... hoe dit zij, gelijk zoo talloos velen uit de onderdrukte natiën van Europa, toog hij in '73 naar het gast-vrije Amerika.

Toch blééf hij, wáár ook zijn zwerftochten hem heenvoerden, overal Pool!